

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. I. Č.**, bývajúceho v B., v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. P. G., advokátom, advokátska kancelária so sídlom v B., proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp.zn. 14 C 79/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. marca 2012 sp.zn. 13 Co 32/2012, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. marca 2012 sp.zn. 13 Co 32/2012 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 20. marca 2012 sp.zn. 13 Co 32/2012 potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým okresný súd zamietol žalobu žalobcu o náhradu škody spôsobenej mu údajným nesprávnym úradným postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorý mal spočívať v tom, že krajský súd porušil v rámci vydania opatrenia z 24. februára 2004 č.k. 51-24K 294/96-638 a rozvrhového uznesenia zo 7. decembra 2006 č.k. 51-24K 294/96-1330 ustanovenie § 30 ods. 1 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní (ďalej len „ZKV“) a ustanovenie § 9 ods. 1 ZKV, a nesprávnym úradným postupom Najvyššieho súdu SR spočívajúcim v porušení ustanovenia § 212 O.s.p. pri vydaní uznesenia z 27. marca 2007 sp.zn. 1 Obo 20/2007. V odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa náležite zistil skutkový stav veci a vec aj správne právne posúdil. Na zvýraznenie správnosti rozsudku okresného súdu dodal, že pre zodpovednosť z dôvodu nesprávneho úradného postupu je rozhodujúce, že úkony tzv. úradného postupu samy o sebe

k vydaniu rozhodnutia nevedú a ak je rozhodnutie vydané, bezprostredne sa to v jeho obsahu neodrazí. Nesprávnym úradným postupom nie je porušenie pravidiel predpísaných právnymi normami pre postup štátneho orgánu pri jeho činnosti, lebo ide spravidla o postup, ktorý s rozhodovacou činnosťou súvisí. Nie je vylúčená zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom vykonávaným v rámci rozhodovacej činnosti, ale pre túto formu zodpovednosti je určujúce, že úkony tzv. úradného postupu samy o sebe k vydaniu rozhodnutia nevedú. Z tohto pohľadu je nesprávnym úradným postupom súvisiacim s rozhodovacou činnosťou napr. nevydanie rozhodnutia, prípadne iná nečinnosť štátneho orgánu či iné vady v spôsobe vedenia konania. Štát potom zodpovedá len za predpokladu, že poškodenému vznikla škoda, ktorá je v príčinnej súvislosti s takým chybným postupom. Za nesprávny úradný postup nie je možné považovať pochybenie a nedostatky spočívajúce v tom, že štátny orgán pred svojím rozhodnutím nesprávne vyhodnotil podmienky jeho vydania a že v dôsledku toho je ním vydané rozhodnutie nesprávne, nemalo byť vydané, prípadne, že malo byť vydané v inej podobe alebo za iných okolností. Okresný súd správne hodnotil skutočnosti, ktorými žalobca odôvodňoval nesprávny úradný postup z vyššie uvedených hľadísk a dospel k správnenému záveru, že išlo síce o skutočnosti týkajúce sa porušenia pravidiel predpísaných právnymi normami pre postup štátneho orgánu, ktoré ale priamo súvisia s rozhodovacou činnosťou. Takéto skutočnosti preto nemožno považovať za nesprávny úradný postup. Odvolací súd považoval preto rozsudok okresného súdu za vecne správny, z ktorého dôvodu ho podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalobca. Navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, prípadne zrušiť aj rozhodnutie súdu prvého stupňa a vec vrátiť na ďalšie konanie Okresnému súdu Banská Bystrica. Uviedol, že členmi senátu odvolacieho súdu, ktorý vo veci rozhodol boli sudcovia JUDr. F. Z., JUDr. M. R. a JUDr. A. M.. Zo spisu je zrejmé, že rozhodnutie – rozvrhové uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 7. decembra 2006 č.k. 51 – 24 K 294/96-1330 je rozhodnutím, v tom čase konajúceho konkurzného sudcu JUDr. A. M., v súvislosti s vydaním ktorého sa v priebehu súdneho konania tak pred Okresným súdom Banská Bystrica, ako aj odvolacím Krajským súdom v Banskej Bystrici, vytyka nesprávny úradný postup. Krajský súd v rámci odvolacieho konania vyhodnocoval (ne)správnosť úradného postupu jedného z členov odvolacieho senátu, čím porušil povinnosť rozhodovať nestranne a nezaujato. Poukázal tiež na skutočnosť, že na Krajskom súde v Banskej Bystrici prebieha pod sp. zn. 14 Co 52/2009 odvolacie konanie

„o ochranu osobnosti“, kde žalobcom je aj JUDr. I. Č. a žalovaným sudca JUDr. A. M. a že sudca JUDr. M. bol viacerými rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí z dôvodu jeho zaujatosti voči osobe žalobcu. Z uvedených dôvodov bol toho názoru, že sú splnené podmienky pre prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. g/ O.s.p. Okrem toho namietal, že rozsudok krajského súdu a tiež okresného súdu je nepreskúmateľný a že sudy nižších stupňov sa vôbec nezaoberali a nevyhodnotili relevantné dôkazy produkované žalobcom a vykonané súdom.

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že pre prípustnosť dovolania nie sú v danej veci splnené podmienky podľa § 237 písm. g/ O.s.p. Žiadala preto dovolanie žalobcu odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie bolo podané v lehote určenej v § 240 ods. 1 O.s.p. osobou oprávnenou na tento procesný úkon, skúmal ďalej, či dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré možno podľa zákona napadnúť týmto opravným prostriedkom. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je v danej veci prípustné a súčasne aj dôvodné pre vadu uvedenú v § 237 písm. g/ O.s.p.

Podľa § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. platí, že dovolací súd je povinný z úradnej moci, okrem iného, prihliadnuť na vady uvedené v § 237 O.s.p. Dovolací súd zisťoval preto predtým, než vec preskúmal z dôvodov, z ktorých dovolateľ napadol rozhodnutie odvolacieho súdu po vecnej stránke, či v konaní nedošlo k vadám v tomto zákonom ustanovení uvedeným. Dôraz pritom kládol na skúmanie tej vady, ktorú dovolateľ v dovolaní výslovne namietal. Dospel pritom k záveru, že konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadou podľa § 237 písm. g/ O.s.p., lebo vo veci rozhodoval vylúčený sudca.

Základné právo na prejednanie a rozhodnutie vecí nestranným súdom (čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) je v občianskom súdnom konaní zabezpečené inštitútom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia (§ 14 až 16 O.s.p.).

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaníu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to : 1/ k veci (o taký vzťah ide napríklad vtedy, keď sudca má osobný záujem na určitom výsledku konania), 2/ k účastníkom konania (o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného alebo osobného vzťahu), 3/ k zástupcom účastníkov (založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.).

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto

aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná – „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. k ich právnym zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (pozri Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Treba brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu medzi členmi spoločnosti, preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESĽP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne (I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného

správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

V posudzovanej veci predmetom konania je žalobcom uplatnený nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom konkurzného súdu v konaní vedenom na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp.zn. 51-24K 294/96, v ktorej veci ako konajúci sudca vec prejednával a vo veci aj rozhodoval JUDr. A. M.. Nesprávny úradný postup bol odôvodnený tým, že konkurzný súd namiesto vydania rozvrhového uznesenia, čím porušil ustanovenie § 30 ods. 1 ZKV, opatrením z 24. februára 2004 o ustanovení osobitného správcu vydaným práve týmto sudcom štyri roky po právoplatnom uznesení o schválení konečnej správy, porušil ustanovenie § 9 ods. 1 ZKV, lebo v rozpore s ním obmedzil stanovený rozsah právomoci správcu konkurznej podstaty a tým, že konkurzný súd vydal rozvrhové uznesenie až dňa 7. decembra 2006, ktorým nesprávne rozhodol o nevyplatení časti odmeny správcu konkurznej podstaty v sume 852.475,50 Sk, ktoré rozhodnutie vydal tiež JUDr. A. M..

Keďže náhrada škody žalobcom uplatnená mala byť spôsobená (zapríčinená) práve nesprávnym úradným postupom vo veci, v ktorej ako konajúci sudca rozhodoval JUDr. A. M., ide o skutočnosť, bez ohľadu na subjektívny pocit tohto sudcu, vzbudzujúcu legitímne a opodstatnené pochybnosti o jeho nestrannosti a nezaujatosti.

Ak za tohto stavu sudca JUDr. A. M. bol členom senátu 13 Co, ktorému predsedal JUDr. F. Z. (čo je nesporné) a ktorý senát rozhodoval vo veci náhrady škody ako odvolací súd, dospel dovolací súd k záveru, že konanie a rozhodnutie krajského súdu je postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 písm. g/ O.s.p. Keďže táto vada je natoľko závažná, že v dôsledku nej nemôže obstáť rozhodnutie odvolacieho súdu, Najvyšší súd Slovenskej republiky jeho rozhodnutie zrušil (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a podľa § 243b ods. 3 O.s.p. mu vec vrátil na ďalšie konanie bez toho, že by skúmal jeho správnosť z iných hľadísk.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. mája 2013

JUDr. Ladislav G ó r á s z , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Dagmar Falbová